

Rapport

De rol van buurtsportcoaches in het sportakkoord II en bij onderdelen van GALA

De rol van buurtsportcoaches in het sportakkoord II en bij onderdelen van GALA

Mulier Instituut

Sofie Vrieswijk

Wikke van Stam

Jesper Slob

Tot stand gekomen met steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Voor meer informatie kunt u contact
opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 10 juli 2023

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding:

Mulier Instituut, de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Inhoudsopgave

De rol van buurtsportcoaches in het sportakkoord II en bij onderdelen van GALA

1	Inleiding	4
1.1	Doelstelling en methode	4
1.2	Regelingen en akkoorden	4
2	Vernieuwde Brede Regeling Combinatiefuncties	8
2.1	De ambities uit de BRC	8
2.2	Bijdrage aan ambities	8
2.3	Coördinator sport en preventie	11
3	Sportakkoord II	15
3.1	De thema's uit Sportakkoord II	15
3.2	Bijdrage aan thema's	15
3.3	Bijdrage aan concrete opgaven	16
4	Brede SPUK	21
4.1	Thema's uit de Brede SPUK	21
4.2	Bijdrage aan onderdelen van de Brede SPUK	21
5	Conclusie	23
	Bronnen	25

Inleiding

In dit rapport presenteren we de resultaten van onderzoek naar de rol van buurtsportcoaches¹ in het Sportakkoord II en verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Buurtsportcoaches leveren op verschillende manieren een bijdrage aan de thema's en ambities van deze regelingen.

1.1 Doelstelling en methode

Het doel van dit onderzoek is om een beeld te geven van wat op dit moment de rol is van de buurtsportcoaches in het Sportakkoord II en verschillende onderdelen van het GALA.

Om dit te onderzoeken hebben we online vragenlijsten afgenomen bij verschillende doelgroepen:

- buurtsportcoaches (mei 2023, n=130);
- werkgevers van buurtsportcoaches (april 2023, n=63);
- gemeenteambtenaren sport (mei 2023, n=91).

Dit rapport kan worden beschouwd als een 0-meting. We zijn ons ervan bewust dat gemeenten op dit moment de plannen nog aan het maken zijn, omdat de regelingen (GALA, Sportakkoord II en de nieuwe bestuurlijke afspraken BRC) pas in werking zijn vanaf 2023. De data die we in dit rapport presenteren, hebben we verzameld in het voorjaar van 2023.

Het is raadzaam dit onderzoek op een later moment te herhalen, als gemeenten meer tijd hebben gehad om plannen te maken en mogelijke wijzigingen door te voeren. Dit rapport zegt wel veel over de stand van zaken in het voorjaar van 2023 en de voortgang op lokaal niveau.

1.2 Regelingen en akkoorden

In 2022 werd in een kamerbrief geschreven dat het ministerie van VWS graag de mogelijkheden wilde verkennen om 'één lokale regeling voor gemeenten op te zetten, waarin een aantal programma's op het gebied van sport- en beweegstimulering, gezondheidsbevordering en het bevorderen van cultuurparticipatie gebundeld wordt' (Rijksoverheid, 2022a).

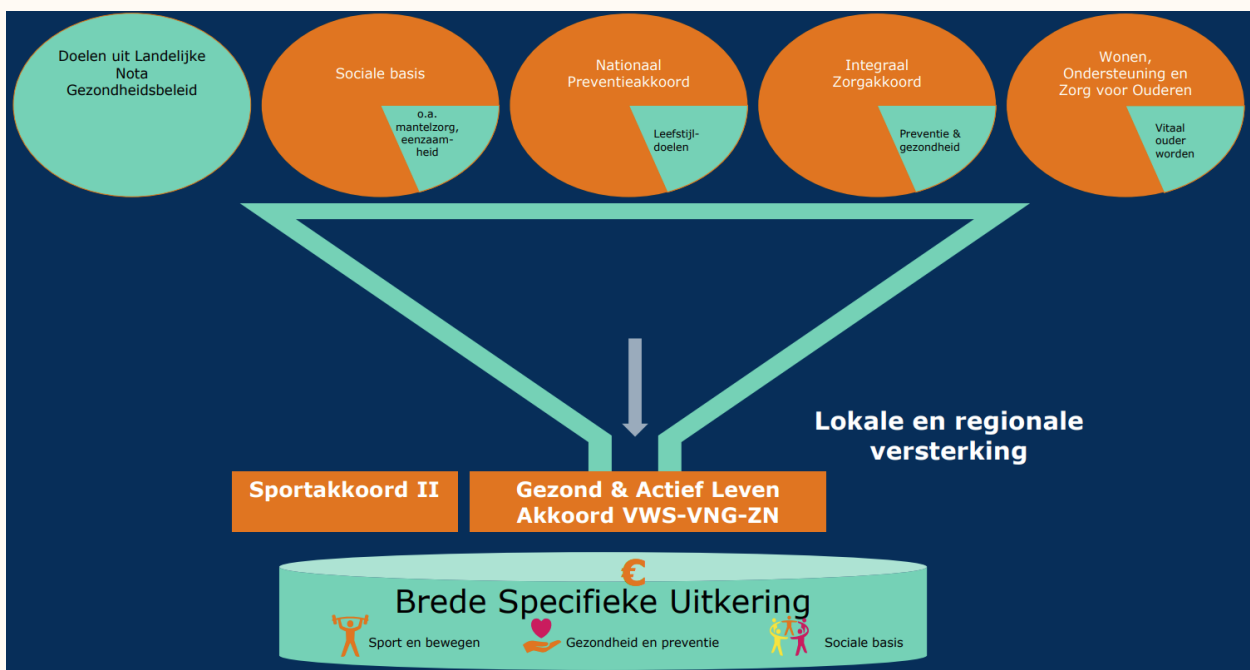
Dit heeft in 2023 geresulteerd in de zogenoemde de Brede Specifieke Uitkering (SPUK). Alle gemeenten kunnen via de Brede SPUK financiering krijgen voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis.

¹ In dit rapport hanteren wij de term buurtsportcoaches voor alle profielen uit de BRC die werken met sport en bewegen.

(Rijksoverheid, 2023a). In de Brede SPUK worden geldstromen voor deze beleidsterreinen gebundeld.

Het doel is dat beleid op deze thema's meer integraal word, onder andere door de geldstromen te bundelen. De integrale samenhang tussen de programma's en de Brede SPUK is te zien in figuur 1.1. De verbinding tussen de verschillende programma's en akkoorden moet het fundament vormen voor gerichte wijk-, lokale en regionale aanpakken van preventie, gezondheid, sport/bewegen en sociale basis. De inzet van alle betrokken partijen is gericht op een gezonde generatie in 2040.

Figuur 1.1
Integrale samenhang tussen programma's rondom sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis

Bron: Vereniging Sport en Gemeenten (2023).

De BRC is een addendum van het Sportakkoord II.

De buurtsportcoaches zijn op het gebied van sport en bewegen een belangrijke schakel in het geheel. De Brede Regeling Combinatiefuncties is als addendum toegevoegd aan het Sportakkoord II. Hieronder gaan we iets uitgebreider in op de vernieuwde BRC, het Sportakkoord II en het GALA.

Vernieuwde BRC

De Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) is ondergebracht in de Brede SPUK. Het idee is dat de buurtsportcoaches hiermee doelgericht kunnen bijdragen aan de andere programma's die onder de Brede SPUK vallen.

Met de BRC worden lokaal professionals aangesteld die deelname aan sport en cultuur verbinden met ten minste één andere sector, zoals de zorg of het onderwijs. Deze regeling (de BRC en voorlopers die ook deze professionals aanstelden) bestaat sinds 2008.

In 2022 zijn er zo'n 3.500 fte (verdeeld over ruim 6.000 mensen) werkzaam vanuit de regeling (Heijnen et al., 2022). Vanaf 2023 zijn er nieuwe bestuurlijke afspraken gemaakt rondom de BRC (Rijksoverheid 2023b). Daarmee zijn er lichte wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren.

Eén van deze wijzigingen is dat er ruimte is voor zes nieuwe profielen in de BRC:

- buurtsportcoach: spin in het web in de wijk, zorgt voor verbinding met andere domeinen en brengt mensen aan het sporten en bewegen in de buurt;
- cultuurcoach: legt lokaal verbindingen in buurt en wijk, en stimuleert zo actieve cultuurparticipatie met culturele initiatieven in welzijn, jongerenwerk en/of school (wordt ook wel cultuurmakelaar, cultuuraanjager, cultuurscout of cultuuradviseur genoemd);
- combinatiefunctionaris onderwijs: versterkt het sport-, beweeg- en cultuuraanbod op en rond de scholen;
- sportfunctionaris: clubkadercoach, verenigingsmanger en/of sportparkmanager die de sport- en beweegaanbieders versterkt;
- beweegcoach: begeleidt mensen die te weinig of niet sporten en bewegen, en creëert indien nodig nieuw aanbod voor deze groep mensen;
- coördinator sport en preventie: zorgt voor de herijking en uitvoering van de lokale sportakkoorden, is de kartrekker van het kernteam lokale sportakkoorden en zorgt voor de verbinding tussen thema's en onderdelen binnen de Brede SPUK gezondheid, sport en bewegen en sociale basis.

In dit rapport hanteren wij de term buurtsportcoaches voor al deze profielen die werken met sport en bewegen. We richten ons hierbij specifiek op sport: de verschillende peilingen hebben we alleen uitgezet onder sportambtenaren, buurtsportcoaches en werkgevers in de sport. Ook waren alle vragen in de peilingen gericht op sport en bewegen.

Sportakkoord II

De BRC is vanaf 2023 een addendum van het Sportakkoord II (Ministerie van VWS et al., 2022). In dit akkoord staan zes thema's centraal waar BRC-functionarissen een bijdrage aan kunnen leveren:

- inclusie en diversiteit;
- vaardig in bewegen;
- ruimte voor sport en bewegen;
- vitale sportaanbieders;
- sociaal veilige sport;
- maatschappelijke waarde van topsport.

Deze thema's zijn opgesplitst in concrete uitdagingen (in het Sportakkoord 'opgaven' genoemd). Beide lichten we verder toe in hoofdstuk 2.

GALA

De inzet van de buurtsportcoaches in de BRC hangt ook samen met de doelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In dit akkoord staat een aantal programma's die werken aan het bevorderen van gezondheid en preventie. Ook in het Sportakkoord II wordt zeer nadrukkelijk de verbinding gemaakt met het GALA.

Het doel van het GALA is om op een samenhangende wijze te bouwen aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis.

Vernieuwde Brede Regeling Combinatiefuncties

In dit hoofdstuk bespreken we de rol en bijdrage van de buurtsportcoach aan de ambities van de vernieuwde BRC.

2.1 De ambities uit de BRC

Zoals we in hoofdstuk 1 bespraken, zijn er vanaf 2023 nieuwe bestuurlijke afspraken rondom de BRC. In deze nieuwe regeling staan drie algemene ambities waar buurtsportcoaches aan (kunnen) werken:

- Ambitie 1 – Deelname: meer kinderen, jongeren en volwassenen die sporten/bewegen en die meedoen aan cultuur. Het gaat hierbij ook om kwetsbare groepen en mensen die achterblijven in sport-, beweeg- en cultuurdeelname.
- Ambitie 2 - Versterken aanbieders: sterke aanbieders in sport, bewegen en cultuur waarbij kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid geregeld zijn.
- Ambitie 3 - Verbindingen leggen: een sterke verbinding van sport, bewegen en cultuur met andere domeinen en programma's (onderwijs, gezondheid, zorg, welzijn en sociale zaken/armoede & schulden) die bijdragen aan de genoemde twee ambities.

2.2 Bijdrage aan ambities

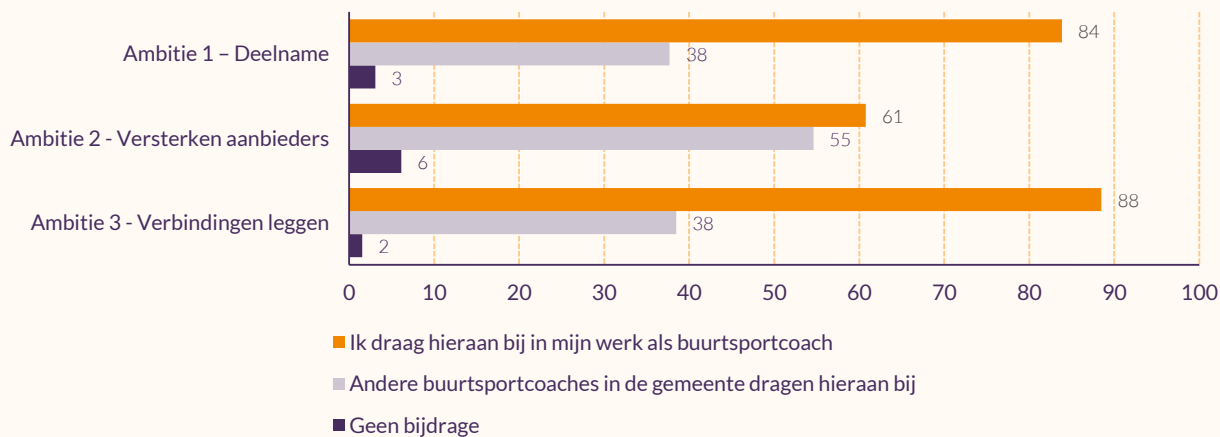
We hebben de buurtsportcoaches gevraagd aan welke ambities van de vernieuwde BRC zijzelf of andere buurtsportcoaches in hun gemeente bijdragen (figuur 2.1).

Aangezien zij vanuit deze regeling worden aangesteld, zien we hier logischerwijs hoge percentages. De grootste bijdrage leveren de ondervraagde buurtsportcoaches aan ambitie 3 (verbindingen leggen). Aan ambitie 2 dragen ze vaker niet zelf bij, maar hun collega's wel.

Figuur 2.1

Bijdrage buurtsportcoaches aan ambities uit de BRC

(in procenten, n=130)

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023).

Taken

Aan de buurtsportcoaches die een bijdrage leveren aan de ambities, hebben we ook per ambitie gevraagd in een aantal kernwoorden aan te geven wat zij hiervoor doen. In figuur 2.2, 2.3 en 2.4 staan per ambitie de meest genoemde in een woordwolk.

Figuur 2.2

Woordwolk bijdrage buurtsportcoaches aan ambitie 1 uit de BRC

(volgens buurtsportcoaches zelf, op basis van open antwoorden, n=130)

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023).

Bij ambitie 1 (deelname) komt vooral naar voren dat buurtsportcoaches sportgerelateerde activiteiten organiseren. Hierbij ligt een sterke focus op laagdrempelig aanbod en noemen ze vaak dat het aanbod bedoeld is voor kwetsbare groepen.

Figuur 2.3

Woordwolk bijdrage buurtsportcoaches aan ambitie 2 uit de BRC

(volgens buurtsportcoaches zelf, op basis van open antwoorden, n=130)

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023).

Bij ambitie 2 (versterken aanbieders) komt vooral naar voren dat buurtsportcoaches een grote rol spelen in het ondersteunen van de sportaanbieders. Dit doen ze onder andere door cursussen te geven, aanbieders te adviseren en hulp te bieden bij het organiseren van activiteiten.

Figuur 2.4

Woordwolk bijdrage buurtsportcoaches aan ambitie 3 uit de BRC

(volgens buurtsportcoaches zelf, op basis van open antwoorden, n=130)

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023).

Bij ambitie 3 (verbindingen leggen) komt vooral naar voren dat buurtsportcoaches zich veel bezighouden met het samenwerken met en verbinden van verschillende domeinen en samenwerkingspartners. Van de domeinen noemen ze onderwijs het vaakst, gevolgd door zorg en welzijn.

2.3 Coördinator sport en preventie

In de vernieuwde BRC staan zes profielen van functionarissen. Eén daarvan is de coördinator sport en preventie. Deze zorgt voor de herijking en uitvoering van de lokale sportakkoorden en is de kartrekker van het kernteam lokale sportakkoorden. Daarnaast zorgt deze coördinator voor de verbinding tussen thema's en onderdelen binnen de Brede SPUK.

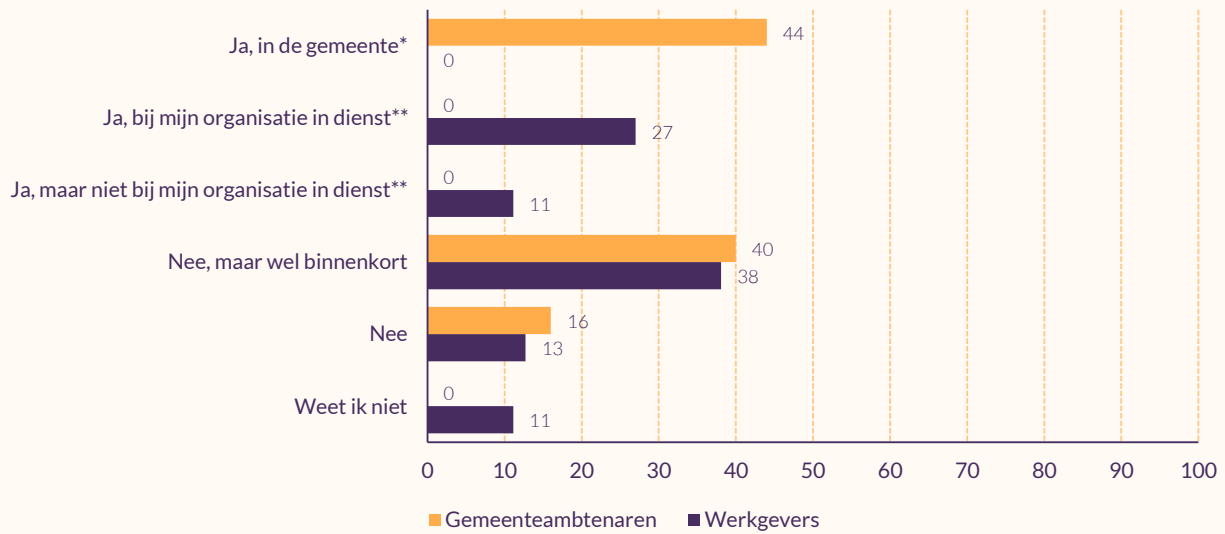
Aan zowel werkgevers als gemeenteambtenaren hebben we gevraagd of er op het moment van de vragenlijst (mei 2023) een coördinator sport en preventie actief is in de gemeente (figuur 2.5). Volgens 44 procent van de gemeenteambtenaren was er in hun gemeente op dat moment een coördinator actief.

De verwachting is dat dit percentage alleen maar is toegenomen in de tussentijd, omdat bij zowel gemeenteambtenaren als werkgevers vier op de tien aangeven dat daar de coördinator sport en preventie binnenkort actief is.

Figuur 2.5

Mate waarin de coördinator sport en preventie actief is

(in procenten, volgens gemeenteambtenaren (n=89) en werkgevers (n=63))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder gemeenteambtenaren (mei 2023) en werkgevers (april 2023)

- * Deze vraag hebben we alleen aan gemeenteambtenaren gesteld.
- ** Deze vraag hebben we alleen aan werkgevers gesteld.

Aan gemeenteambtenaren en werkgevers die een coördinator sport en preventie in de gemeente/in dienst hebben, hebben we gevraagd op welke manier de werving voor deze functie heeft plaatsgevonden (figuur 2.6).

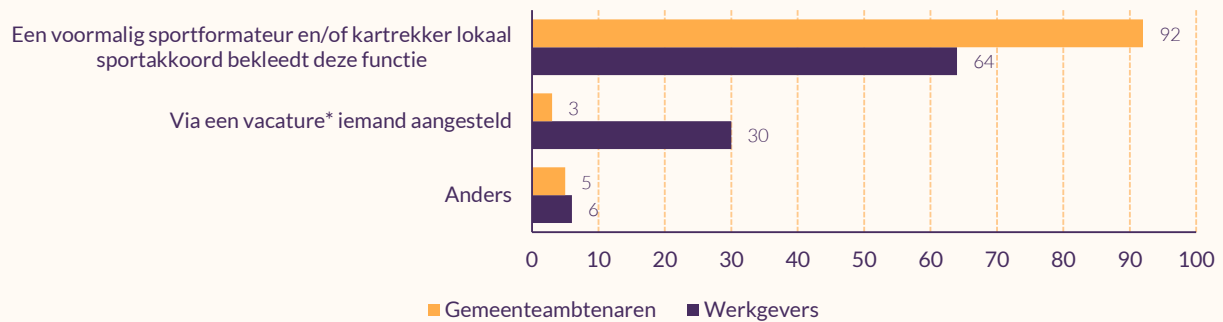
Hieruit blijkt dat volgens beide partijen deze functie het vaakst wordt bekleed door een voormalig sportformateur of kartrekker van het lokale sportakkoord (92% gemeenteambtenaren en 64% werkgevers). Hierbij gaat het vaak om een bestaande professional die deze taak erbij heeft gekregen. Dat kunnen mensen met verschillende functies zijn, bijvoorbeeld een buurtsportcoach, gemeenteambtenaar sport of sportformateur.

Eén op de drie werkgevers (30%) heeft een vacature uitgezet om de coördinator sport en preventie te werven. Hierbij was 18 procent een interne vacature en 12 procent een externe vacature (niet in figuur).

Figuur 2.6

Werving voor de functie coördinator sport en preventie

(in procenten, volgens gemeenteambtenaren (n=39) en werkgevers (n=17))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder gemeenteambtenaren (mei 2023) en werkgevers (april 2023)

* Bij werkgevers: interne vacature (18%) en externe vacature (12%).

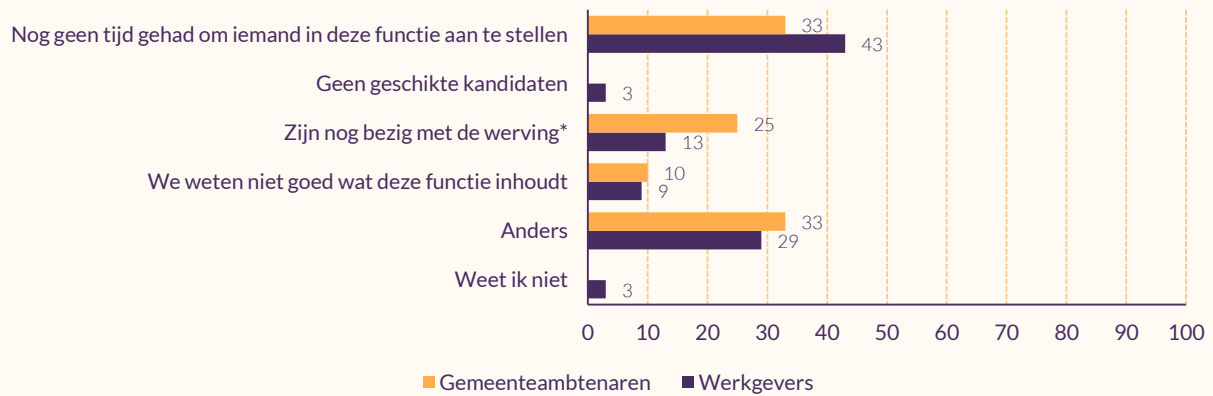
Aan gemeenteambtenaren en werkgevers die (nog) geen coördinator sport en preventie in de gemeente/in dienst hebben, hebben we gevraagd waarom deze (nog) niet is aangesteld (figuur 2.7). Hieruit blijkt voornamelijk dat ze hier nog geen tijd voor hebben gehad, omdat het nog een recente ontwikkeling was op het moment van de vragenlijst (mei 2023).

Zowel gemeenteambtenaren als werkgevers geven ook diverse andere redenen dan die in de figuur. Ze geven onder andere aan dat de herijking van het sportakkoord nog plaats moet vinden, waardoor ze deze coördinator nog niet hebben kunnen aanstellen. Het aanstellen van de coördinator sport en preventie is namelijk onderdeel van deze herijking. Ook geven sommigen aan dat financiering een probleem is. Anderen zeggen dat dit intern door een bestaande functionaris wordt opgepakt, bijvoorbeeld een gemeenteambtenaar sport.

Figuur 2.7

Redenen waarom (nog) geen coördinator sport en preventie is aangesteld

(in procenten, volgens gemeenteambtenaren (n=57) en werkgevers (n=37))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder gemeenteambtenaren (mei 2023) en werkgevers (april 2023)

* Origineel: 'Er staat op dit moment nog een vacature uit'. Passende antwoorden uit de antwoordoptie 'Anders hebben we hierbij gevoegd.'

Sportakkoord II

In dit hoofdstuk bespreken we de rol en bijdrage van de buurtsportcoach aan Sportakkoord II.

3.1 De thema's uit Sportakkoord II

De BRC is vanaf 2023 een addendum van het Sportakkoord II, met daarin zes thema's (zie inleiding). Deze thema's zijn opgesplitst in concrete uitdagingen (in het Sportakkoord 'opgaven' genoemd).

In de peiling onder buurtsportcoaches en gemeenteambtenaren hebben gevraagd aan welke opgave(n) buurtsportcoaches een bijdrage leveren. Deze beschrijven we hieronder per thema. De verschillende thema's zijn:

- 'inclusie en diversiteit' – iedereen in Nederland, ongeacht leeftijd, geslacht of etnische achtergrond, kan met plezier meedoen, voelt zich welkom en wordt niet uitgesloten;
- 'vaardig in bewegen' – verbeteren van de motorische vaardigheid van kinderen, onder andere door het plezier in sportdeelname te vergroten en zo een leven lang sporten en bewegen te stimuleren;
- 'ruimte voor sport en bewegen' – een functionele en duurzame sportinfrastructuur realiseren door de exploitatie van sportaccommodaties en de beweegvriendelijkheid van de openbare ruimte te verbeteren en sportaccommodaties te verduurzamen;
- 'vitale sportaanbieders' – alle typen sportaanbieders toekomstbestendig maken, zodat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk blijft. De financiële en organisatorische basis wordt op orde gebracht zodat aanbieders hun vizier kunnen richten op verbreding van hun aanbod;
- 'sociaal veilige sport' – overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kunnen sporten. Dit vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers ook om misstanden te voorkomen en de ondergrens te bewaken;
- 'maatschappelijke waarde van topsport' – inspirerende en maatschappelijke waarde van topsport versterken om daarmee meer maatschappelijke impact te creëren én het aantrekkelijker te maken om (als individu, overheid, school of bedrijfsleven) te investeren in topsport.

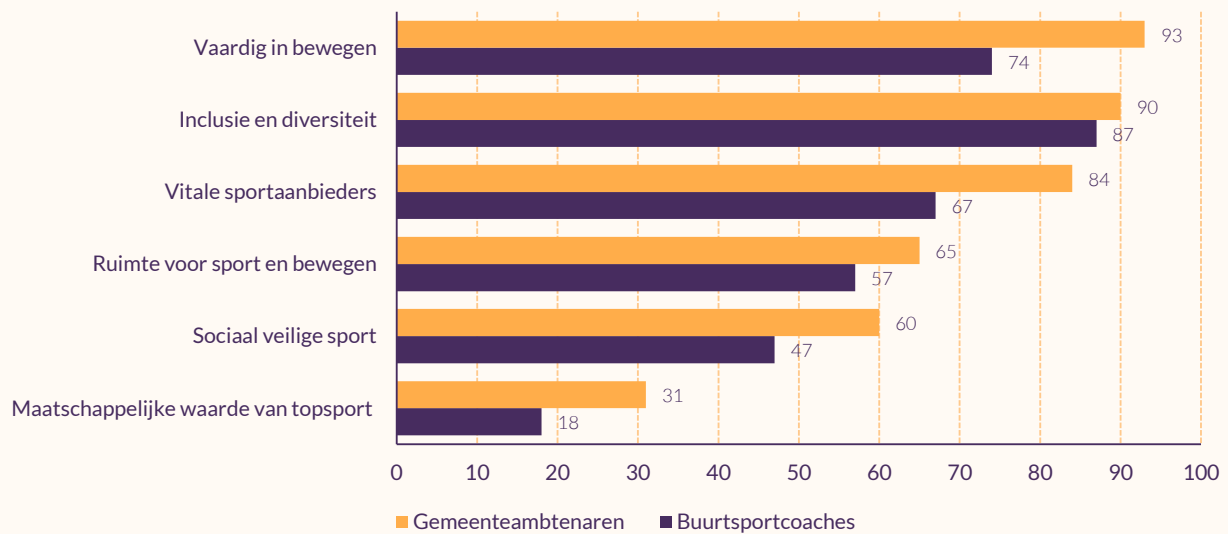
3.2 Bijdrage aan thema's

Zoals in figuur 3.1 te zien is, leveren de buurtsportcoaches aan alle thema's een bijdrage. Ze zien hun grootste bijdrage bij de deelakkoorden 'inclusie en diversiteit' (87%) en 'vaardig in bewegen' (74%). Gemeenteambtenaren zien ook een grote bijdrage bij deze twee thema's (resp. 90% en 93%). Zij noemen ook relatief vaak 'vitale sportaanbieders' (84%). Aan 'maatschappelijke waarde van topsport' (18%) werken veel buurtsportcoaches niet.

Figuur 3.1

Bijdrage aan thema's uit Sportakkoord II

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

Deze resultaten komen overeen met bevindingen uit een eerdere rapportage, waarin we keken naar de bijdrage van de buurtsportcoach aan de ambities van Sportakkoord I (Mulier Instituut, 2021²). Toen droegen buurtsportcoaches met hun werkzaamheden in de lokale sportakkoorden ook bij aan het bereiken van de landelijke ambities. Ook in 2021 noemden ze de ambities uit het deelthema 'inclusief sporten en bewegen' het vaakst (niet in figuur).

3.3 Bijdrage aan concrete opgaven

In deze paragraaf bespreken we per thema in hoeverre buurtsportcoaches een bijdrage leveren aan de concrete opgaven daarbinnen.

Vaardig in bewegen

'Vaardig in bewegen' is het thema waarvan gemeenten aangeven dat ze er het vaakst buurtsportcoaches op inzetten (93%, zie figuur 3.1). In figuur 3.2 is te zien dat de buurtsportcoaches op veel verschillende opgaven worden ingezet.

Gemeenten geven vaker de specifieke opgaven aan dan buurtsportcoaches. Dit is niet verrassend, omdat in één gemeente meestal meerdere buurtsportcoaches zijn en de gemeenteambtenaar sport dus spreekt over de inzet van al deze buurtsportcoaches. De buurtsportcoaches zelf spreken alleen over hun eigen werkzaamheden.

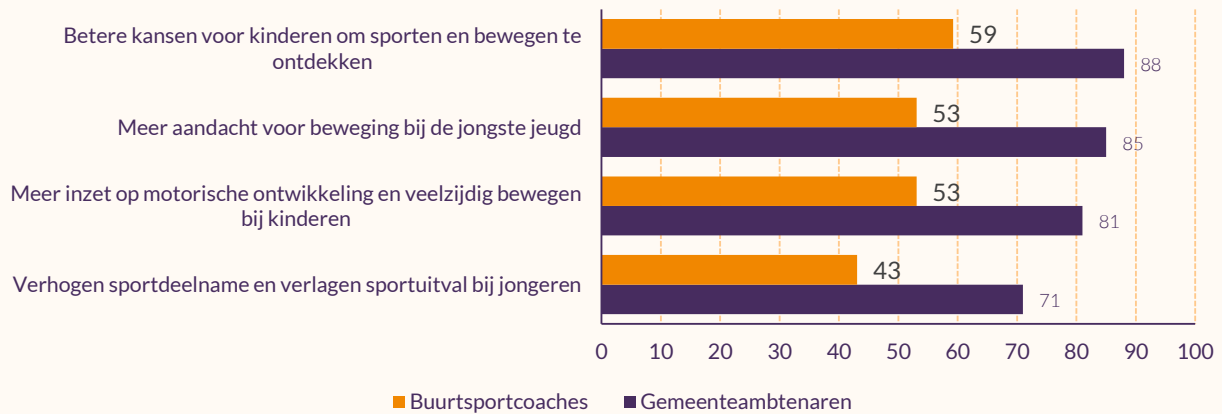
² De inzet van buurtsportcoaches voor lokale sportakkoorden (2021): <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/26294/de-inzet-van-de-buurtsportcoach-voor-lokale-sportakkoorden/>

Toch kunnen we uit figuur 3.2 opmaken dat ook één buurtsportcoach vaak aan meerdere opgaven binnen het deelakkoord 'vaardig in bewegen' lijkt te werken.

Figuur 3.2

Bijdrage buurtsportcoaches aan de opgaven binnen het deelakkoord 'vaardig in bewegen'

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

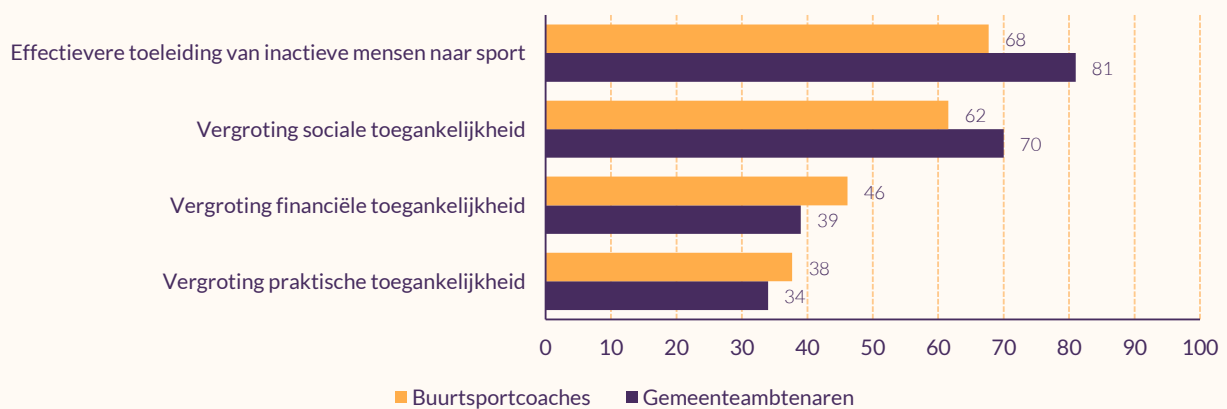
Inclusie en diversiteit

Negen op de tien buurtsportcoaches dragen met hun werkzaamheden bij aan de doelen van het thema 'inclusie en diversiteit' (zie figuur 3.1). Daarbij zetten ze zich in op verschillende opgaven binnen dit thema, maar inactieve mensen toeleiden naar sport en de sociale toegankelijkheid vergroten doen ze het vaakst (zie figuur 3.3).

Figuur 3.3

Bijdrage buurtsportcoaches aan de opgaven binnen het deelakkoord 'inclusie en diversiteit'

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

Vitale sportaanbieders

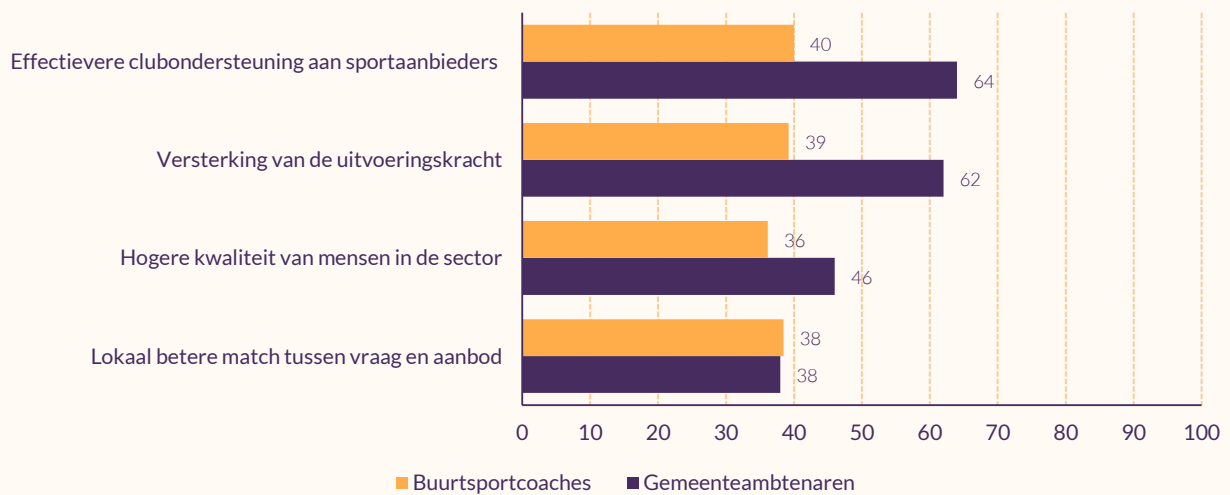
Het thema 'vitale sportaanbieders' staat op de derde plek wat betreft de bijdrage die de buurtsportcoaches leveren aan alle deelakkoorden van Sportakkoord II. 83 procent van de buurtsportcoaches dragen met hun werkzaamheden bij aan de doelen van dit deelakkoord (zie figuur 3.1).

Opvallend in figuur 3.4 is dat gemeenten vaker de specifieke opgaven 'effectieve clubondersteuning' en 'versterking van de uitvoeringskracht' noemen dan buurtsportcoaches. Dit kan komen doordat de gemeenteambtenaren sport het hebben over de inzet van alle buurtsportcoaches in hun gemeente, terwijl de buurtsportcoaches het alleen hebben over hun eigen werkzaamheden.

Figuur 3.4

Bijdrage buurtsportcoaches aan de opgaven binnen het deelakkoord 'vitale sportaanbieders'

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

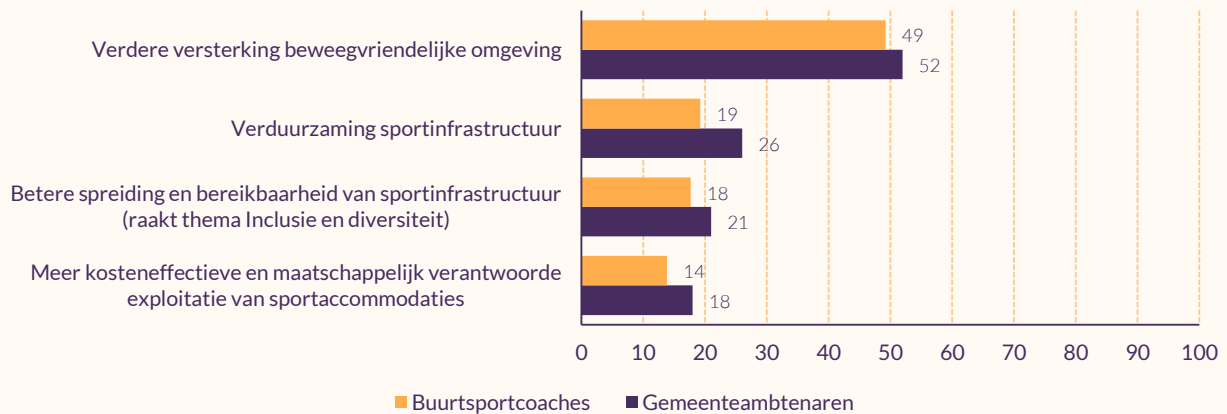
Ruimte voor sport en bewegen

Twee op de drie buurtsportcoaches dragen met hun werkzaamheden bij aan de doelen van het thema 'ruimte voor sport en bewegen' (zie figuur 3.1). Binnen dit deelakkoord zetten ze zich het vaakst in op een verdere versterking van de beweegvriendelijke omgeving (52%, figuur 3.5). Op de andere opgaven zetten ze minder vaak in.

Figuur 3.5

Bijdrage buurtsportcoaches aan de opgaven binnen het deelakkoord 'ruimte voor sport en bewegen'

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

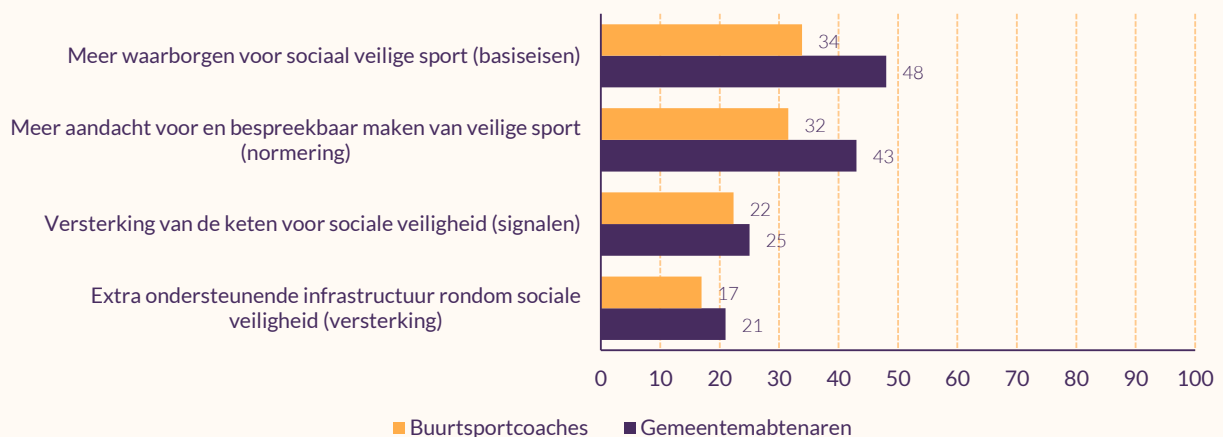
Sociaal veilige sport

Zes op de tien buurtsportcoaches dragen met hun werkzaamheden bij aan de doelen van het thema 'sociaal veilige sport' (zie figuur 3.1). In figuur 3.6 valt op dat bij elk van de ondervraagde opgaven minder dan de helft van de buurtsportcoaches een bijdrage levert. Meer waarborgen voor sociaal veilige sport wordt binnen dit thema het vaakst genoemd (48% van de gemeenteambtenaren en 34% van de buurtsportcoaches).

Figuur 3.6

Bijdrage buurtsportcoaches aan de opgaven binnen het deelakkoord 'sociaal veilige sport'

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

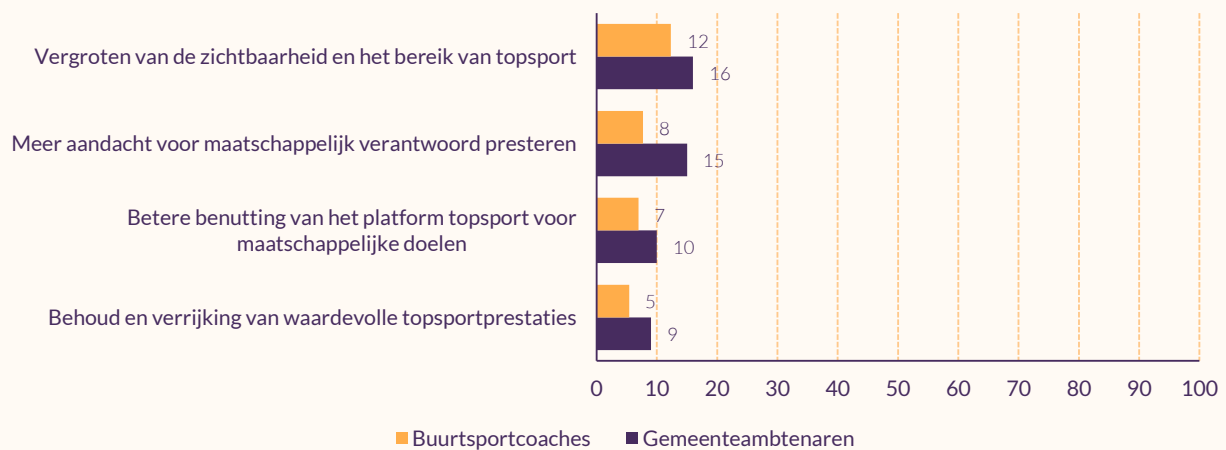
Maatschappelijke waarde van topsport

'Maatschappelijke waarde van topsport' is het thema waarop gemeenten het minst vaak buurtsportcoaches inzetten (31%, zie figuur 3.1). In figuur 3.7 is te zien dat de buurtsportcoaches weinig op de opgaven binnen het thema worden ingezet. Zowel volgens buurtsportcoaches zelf als gemeenteambtenaren leveren zij de meeste bijdrage aan het vergroten van de zichtbaarheid en het bereik van topsport.

Figuur 3.7

Bijdrage buurtsportcoaches aan de opgaven binnen het deelakkoord 'maatschappelijke waarde van topsport'

(in procenten, volgens buurtsportcoaches zelf (n=130) en gemeenteambtenaren (n=89))

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023) en gemeenteambtenaren (mei 2023).

Brede SPUK

Binnen de Brede SPUK kunnen alle gemeenten financiering krijgen voor specifieke programma's binnen de thema's sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. In dit hoofdstuk bespreken we de rol en bijdrage van de buurtsportcoach aan verschillende onderdelen van de Brede SPUK.

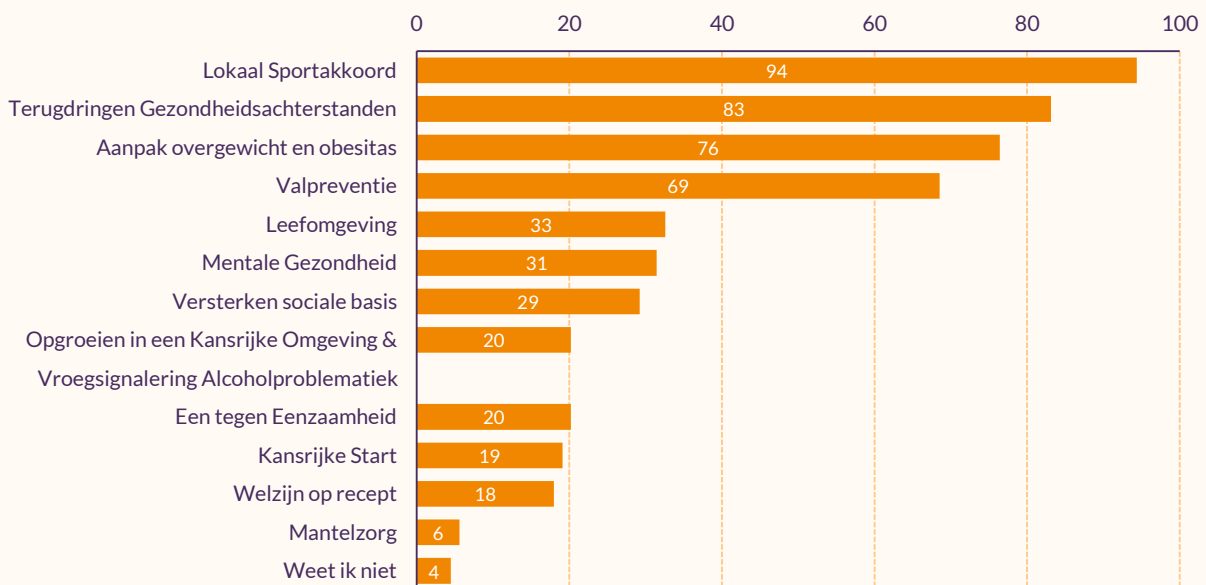
4.1 Thema's uit de Brede SPUK

In 2023 hebben alle 342 (op 1 januari 2023) Nederlandse gemeenten een aanvraag ingediend voor de Brede SPUK. Hiermee zeggen ze toe dat ze de komende jaren gaan werken aan de onderdelen waarvoor ze dat hebben aangegeven. Alle gemeenten geven ook aan daarbij buurtsportcoaches te gaan inzetten.

4.2 Bijdrage aan onderdelen van de Brede SPUK

Aan gemeenteambtenaren sport hebben we gevraagd voor welke van de genoemde thema's uit de Brede SPUK zij hun BRC-functionarissen inzetten (figuur 4.1). Het lokale sportakkoord noemen veruit de meesten. Dat is logisch, aangezien de BRC een addendum is van het Sportakkoord II. Ook het terugdringen van gezondheidsachterstanden (83%), het aanpakken van overgewicht en obesitas (76%) en valpreventie (69%) noemen veel gemeenten.

Figuur 4.1
Inzet buurtsportcoaches op onderdelen van de Brede SPUK
 (volgens gemeenteambtenaren, in procenten, n=91)

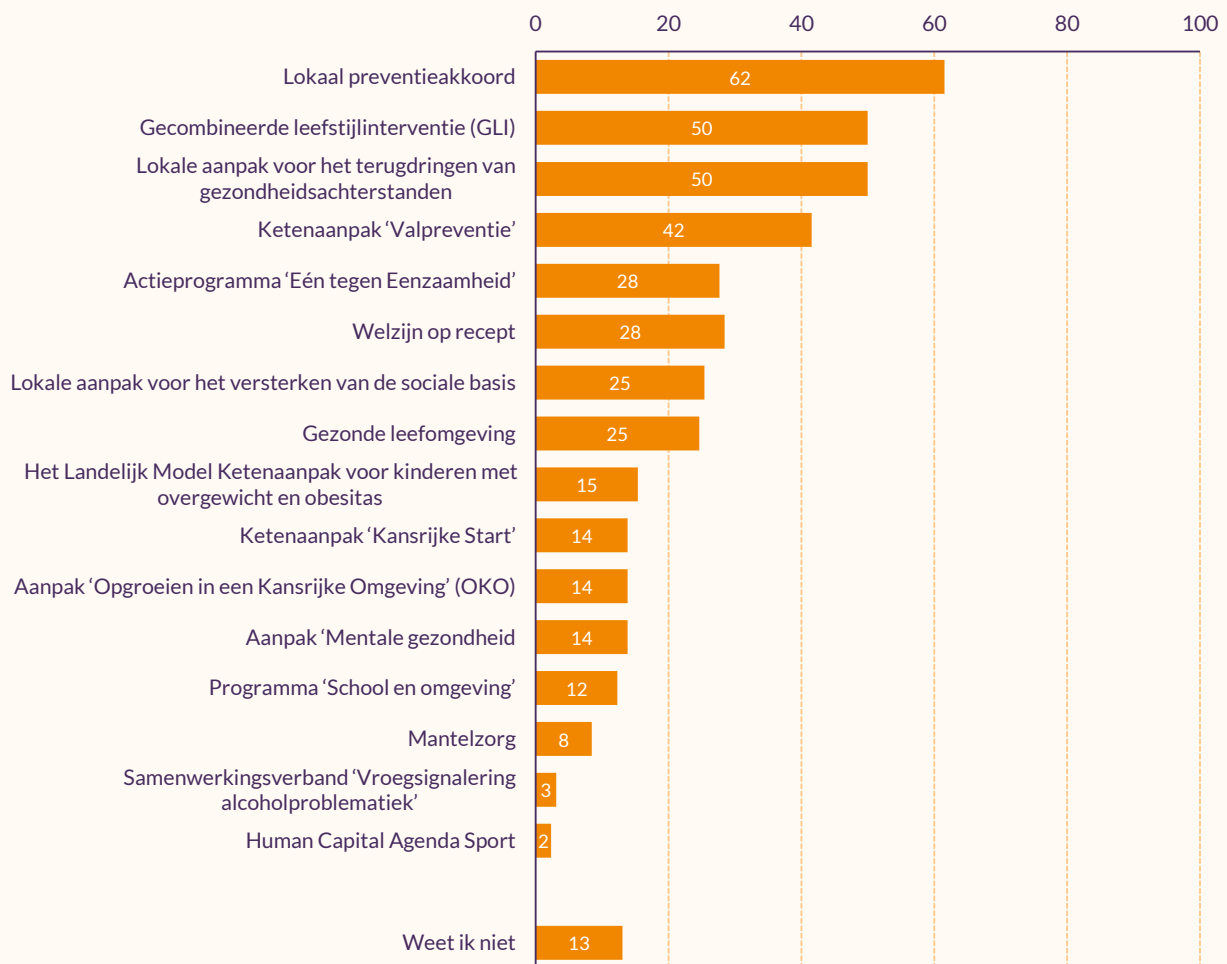

Bron: Mulier Instituut, peiling onder gemeenteambtenaren (mei 2023).

Ook aan buurtsportcoaches zelf hebben we gevraagd op welke thema's (gerelateerd aan de onderdelen van de Brede SPUK) ze werken. 99 procent zet zich in voor de doelen van het lokale sportakkoord, door aan één of meer opgaven van het sportakkoord een bijdrage te leveren (niet in figuur).

Daarnaast hebben buurtsportcoaches te maken met andere programma's, regelingen en thema's (zie figuur 4.2). Zo is 62 procent betrokken bij het lokale preventieakkoord (figuur 4.2). Bij de gecombineerde leefstijlinterventie (GLI) en een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden is de helft van de buurtsportcoaches betrokken.

Figuur 4.2
Programma's, regelingen en thema's waarbij buurtsportcoaches betrokken zijn
 (volgens buurtsportcoaches zelf, in procenten, n=130)

Bron: Mulier Instituut, peiling onder buurtsportcoaches (mei 2023).

Conclusie

Vanaf 2023 zijn verschillende akkoorden gesloten en programma's gebundeld met als doel meer integraal te gaan werken rondom thema's als gezondheid, preventie, sport/bewegen, sociale basis en cultuureducatie. Op het moment van uitvragen (april/mei 2023) zaten de meeste gemeenten nog in de opstartfase van deze integrale samenwerking. De eerste ideeën waren er, maar de uitwerking moesten ze nog vormgeven.

De gebundelde programma's waren dus niet nieuw: de meesten bestonden al jaren. Ook de buurtsportcoaches zijn al jaren aan het werk in gemeenten en verrichten veel werkzaamheden binnen de verschillende thema's van de Brede SPUK, het GALA en Sportakkoord II.

De resultaten uit dit rapport moeten dus gezien worden als een 0-meting. We kunnen hiermee zien waar de buurtsportcoaches al aan bijdragen voordat deze nieuwe vorm van integrale samenhang daadwerkelijk in de praktijk is gebracht.

Vernieuwde BRC

Buurtsportcoaches leveren een (grote) bijdrage aan de ambities van de vernieuwde BRC en de opgaven van het Sportakkoord. Ook is de coördinator sport & preventie is een nieuwe rol binnen de vernieuwde BRC. De volgende resultaten springen het meest in het oog:

- Aan alle ambities van de BRC leveren buurtsportcoaches een bijdrage (de buurtsportcoaches zelf of andere buurtsportcoaches in hun gemeente). Deze drie ambities zijn vanuit de regeling voor de buurtsportcoaches en hun werkgevers het hoofddoel.
- Buurtsportcoaches dragen het meest bij aan het leggen van verbindingen (ambitie 3), wat weer bijdraagt aan de andere twee ambities.
- Volgens 44 procent van de gemeenteambtenaren is in mei 2023 in hun gemeente een coördinator sport en preventie actief. Vaak is dat een buurtsportcoach, gemeenteambtenaar sport of sportformateur die deze taak erbij heeft gekregen. Naar verwachting is dit percentage in de tussentijd verder toegenomen.

Sportakkoord II

De BRC is een addendum van het Sportakkoord II, met daarin zes thema's met concrete uitdagingen/opgaven. Buurtsportcoaches dragen bij aan deze thema's en opgaven. De volgende resultaten springen het meest in het oog:

- Buurtsportcoaches leveren aan alle thema's van Sportakkoord II een bijdrage.
- De grootste bijdrage leveren ze aan 'inclusie en diversiteit' en 'vaardig in bewegen'. Bij 'inclusie en diversiteit' zetten ze het vaakst in op inactieve mensen toeleiden naar sport, bij 'vaardig in bewegen' vaak op meerdere opgaven.

- De resultaten komen overeen met de vorige jaren, waarin de buurtsportcoaches ook aan alle ambities van Sportakkoord I een bijdrage leverden. In 2021 noemden ze de ambities uit het deelthema ‘inclusief sporten en bewegen’ ook het vaakst.

Thema's uit Brede SPUK

Binnen de Brede SPUK kunnen alle gemeenten financiering krijgen voor specifieke programma's binnen de thema's sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Buurtsportcoach dragen bij aan verschillende onderdelen van de Brede SPUK. Deze resultaten springen het meest in het oog:

- Zo goed als alle buurtsportcoaches dragen bij aan de genoemde onderdelen van de Brede SPUK.
- Volgens zowel gemeenteambtenaren als buurtsportcoaches zelf leveren buurtsportcoaches de grootste bijdrage aan de doelen van het lokale sportakkoord.
- Het is logisch dat niet alle buurtsportcoaches aan alles kunnen bijdragen, omdat veel buurtsportcoaches vaak een specifieke doelgroep of thema hebben waar zij aan werken.

Vervolg

Het is interessant om te volgen of buurtsportcoaches over een paar jaar op dezelfde manier bijdragen aan de verschillende programma's, akkoorden en regelingen. Alle 342 (op 1 januari 2023) gemeenten in Nederland hebben aangegeven financiering te willen vanuit de Brede SPUK voor verschillende onderdelen en zeggen daarmee dus toe dat ze aan die onderdelen gaan werken. Ook geven ze allemaal aan buurtsportcoaches te willen (gaan) inzetten. De vraag is dus: wat zullen deze nieuwe regelingen doen met de integraliteit van het werk van de buurtsportcoach?

Bronnen

Heijnen, E., Van Stam, W., Gómez Berns, A., & Vrieswijk, S. (2022). *Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2022*. Mulier Instituut.

Rijksoverheid (2022). *Kamerbrief stimuleren van bewegen in het dagelijks leven*.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/24/kamerbrief-over-beweegbrief-2022>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), NOC*NSF & Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) (2022).

Hoofdlijnen Sportakkoord II. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/12/14/hoofdlijnen-sportakkoord-ii>

Rijksoverheid (2023a). *Brede SPUK-regeling (specifieke uitkering)*. <https://www.dus-i.nl/subsidies/brede-spuk-specifieke-uitkering>

Rijksoverheid (2023b). *Bestuurlijke afspraken BRC*.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/02/06/bestuurlijke-afspraken-brede-regeling-combinatiefuncties-2023-2026>

Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) (2023). *GALA: Gezond en Actief Leven Akkoord*.

<https://sportengemeenten.nl/wp-content/uploads/2023/02/Gezond-en-Actief-Leven-Akkoord.pdf>

Sofie Vrieswijk
s.vrieswijk@mulierinstituut.nl

Wikke van Stam
w.vanstam@mulierinstituut.nl

Jesper Slob
j.slob@mulierinstituut.nl